

کوئنتین اسکینر

آزادی مقدم بر لیبرالیسم

ترجمہ فریدون مجلسی



فرہنگ جلیوید



فرهنگ جاوید

دفتر مرکزی: تهران، میدان امام حسین، خیابان صفای شرقی، کوچه شهید احمد جاوید
شماره ۱۷، طبقه سوم — صندوق پستی ۱۴۱۵۵-۵۴۳۱

تلفن: ۳۳۳۱۵۰۳۸

Quentin Skinner
Liberty Before Liberalism
Cambridge University Press, 2008

— آزادی مقدم بر لیبرالیسم

— کوئنتین اسکینر — ترجمه فریدون مجلسی — ویراستار: مریم عالم زاده

— مجموعه فرهنگ و علوم انسانی — دبیر مجموعه: علیرضا جاوید

— طراح جلد: پرویز بیانی — خروف نگار و صفحه آرا: احمد جاوید

— چاپ اول: ۱۳۹۰ — ناشر: انتشارات فرهنگ جاوید

— لیتوگرافی: هزاره — چاپ: تزانه — صحافی: فخر قائم

— تعداد: ۱۱۰۰ نسخه — قیمت: ۴۰۰۰ تومان

— کلیه حقوق چاپ و نشر این کتاب برای انتشارات فرهنگ جاوید محفوظ است. تکثیر یا تولید مجدد آن (چاپ، فوکی، صوت، تصویر و انتشار الکترونیکی) بدون اجازه مکتوب ناشر ممنوع است.

Skinner, Quentin, 1940 -

اسکینر، کوئنتین، ۱۹۴۰ -

آزادی مقدم بر لیبرالیسم، مترجم: فریدون مجلسی، تهران: فرهنگ جاوید، ۱۳۹۰.

۱۳۹۰ ص. (مجموعه فرهنگ و علوم انسانی)

ISBN 978-600-91585-8-4

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۱۵۸۵-۸-۴

Liberty before liberalism

عنوان اصلی:

۱. تاریخ اندیشه ۲. آزادی خواهی، مجلسی، فریدون، ۱۳۲۳ - مترجم.

۳۰۳ ۲۲

۱۳۸۹ آ آ ۵۸۵/الف ۵۸۵ ج

فهرست

۹	یادداشت دبیر مجموعه
۱۱	آزادی مقدم بر لیبرالیسم
۱۵	پیش‌گفتار
۲۱	نظریه نئوزومَن دولت‌های آزاد
۷۱	دولت‌های آزاد و آزادی فردی
۱۰۳	آزادی و مورخان
۱۱۹	کتاب‌شناسی
۱۳۱	نمایه

یادداشت دبیر مجموعه

کوئتین اسکینر از برجسته‌ترین نظریه‌پردازان حوزه تاریخ اندیشه است؛ که تحقیقات بدیع و علمی‌اش، پرتو نوینی بر علم تاریخ‌نگاری مدرن افکنده است. نظر به اهمیت و جایگاه اندیشه اسکینر در نظر گرفته‌ایم که آثار برجسته او را ترجمه و منتشر نماییم. امیدواریم که باتوجه به فقر تاریخ‌نگاری علمی در ایران، شیوه‌ها و تکنیک‌های مهمی که اسکینر در کتاب‌هایش به کار گرفته به بالندگی این علم در ایران یاری رساند. در این‌جا لازم است از اشخاص ذیل به دلیل همکاری بی‌دریغ‌شان در امر تهیه و ترجمه و ویرایش این اثر قدردانی‌ام را ابراز نمایم:

نخست قدردان فریدون مجلسی هستم که با تمام مشکلات و گرفتاری‌هایش، با روی گشاده، پیشنهاد ترجمه کتاب حاضر را پذیرفت. از سرکار خانم مریم عالم‌زاده به دلیل ویرایش دقیق فنی کتاب تشکری ویژه دارم که بی‌تردید بدون ویرایش ایشان این اثر به طبع نمی‌رسید.

از صالح نجفی سپاس‌گزارم که پانزده مورد از نقل قول‌های کلیدی مربوط به متون کلاسیک را اصلاح و ویرایش فنی کرد. از لطف مسعود قاسمیان ممنونم که در چند مورد تذکرات درست و به‌جایی داد.

۱۰ آزادی مقدم بر لیبرالیسم

و سرانجام از دوست فرهیخته و کتاب‌شناسم علی پاپلی یزدی نیز
تشکری ویژه دارم که در تهیه کتاب‌های اسکینر مرا یاری داده است.

علیرضا جاوید

تابستان ۱۳۹۰

www.ketab.ir

آزادی مقدم بر لیبرالیسم

نوشتار حاضر اثری است عالمانه و برجسته، و کاملاً مستند، از یکی از مورخان برجسته جهان. در بخش نخست کتاب سعی شده نظریهٔ نوروِمن یا نوروِمی شهروندان آزاد یا آزادگان و دولت‌های آزاد، آن‌چنان‌که در آغاز دوران مدرن بریتانیا رخ نمود، بازکاوی و تبیین شود. این تحلیل به دفاعی قوی از سرشت، محتوا و اهداف تاریخ‌عقلانی و تاریخ‌اندیشه‌ها و عقاید می‌انجامد چنان‌که پروفیسور اسکینر می‌گوید: «مورخ خردگرا^۱ می‌تواند به ما کمک کند تا درک کنیم ارزش‌های تثبیت‌شده در شیوهٔ زندگی امروز و، شیوه‌های تفکر ما دربارهٔ آن ارزش‌ها، تاجه‌اندازه بازتاب سلسله‌گزینش‌هایی هستند که در زمان‌های متفاوت و، از میان جهان‌های بالقوه متفاوت، اخذ شده‌اند.» در نتیجه، این جستار تفصیلی، یکی از معتبرترین توضیحاتی را عرضه می‌دارد که تاکنون دربارهٔ اهمیت، ربط و هیجان مستر در این شیوهٔ تفحص تاریخی انجام شده است.

آزادی مقدم بر لیبرالیسم بر پایهٔ بسط سخنرانی آغازین کوئنتین اسکینر هنگام گزینش به‌عنوان استاد ممتاز تاریخ مدرن در دانشگاه کمبریج تنظیم شده است که آن را در نوامبر ۱۹۹۷ ایراد کرد.

کوئنتین اسکینر استاد ممتاز تاریخ مدرن در دانشگاه کمبریج، عضو هیئت علمی کریستز کالج^۱ کمبریج و، همچنین، عضو هیئت علمی آکادمی بریتانیا، عضو خارجی افتخاری آکادمی هنر و علوم آمریکا، و عضو هیئت علمی آکادمیا اروپا^۲ است. مباحث اندیشه سیاسی مدرن^۳ (کمبریج، ۱۹۷۸، ۲ جلد)، ماکیاولی (آکسفورد، ۱۹۸۱) و برهان و فصاحت در فلسفه هابز^۴ (کمبریج، ۱۹۹۶) در شمار آثار فراوان اوست.

انتشارات دانشگاه کمبریج

۲۰۰۸

1. Christ's College

2. Academia Euopaea

3. *The Foundations of Modern Political Thought*

4. *Reason and Rhetoric in the Philosophy of Habbes*

«تا زمانی که سی و اندی سال داشتم، به ندرت نگاهی
به تاریخ می‌انداختم مگر به تاریخ‌های فلسفه، که
آن را به حساب نمی‌آورم» (از نامه اف. دابلیو. میتلند^۱
به لرد آکتون^۲، ۲۰ نوامبر ۱۸۹۶^۳).

1. F. W. Maitland

2. Lord Acton

3. Cambridge University Library. Add. Ms 6443/197, fo. 1v.

پیش‌گفتار

نوستاری که خواهید خواند، روایتی تفصیلی از سخنرانی آغازینی است که در ۱۲ نوامبر ۱۹۹۷، به‌عنوان استاد ممتاز تاریخ مدرن در دانشگاه کمبریج، ایراد کردم. کوشیده‌ام فراز و نشیب یک مقوله در نظریه سیاسی آنگلو فُن^۱ (سنت جامعه انگلیسی زبان) را ترسیم کنم: مقوله‌ای که آن را برداشتی نئورومن^۲ [یا نئورومی] از آزادی مدنی نامیده‌ام. نظریه نئورومن در جریان انقلاب انگلستان، در نیمه قرن هفدهم، سربرآورد؛ و بعداً از آن برای حمله به اولیگارش‌ی [یا حکومت گروهی از نخبگان] حاکم بر بریتانیای قرن هجدهم بهره گرفتند؛ و باز پس از آن، برای دفاع از انقلاب برخاسته از سوی مهاجرنشینان امریکا علیه تلج و تخت بریتانیا به‌کار رفت. اما نظریه نئورومن، در قرن نوزدهم، به‌طور فزاینده‌ای از نظرها محو شد. برخی عناصر آن در منشور شش ماده‌ای جنبش چارتیست [یا اصلاح‌طلبان ۱۸۳۷-۱۸۴۸]^۳، و در شرح جان استوارت میل دربارهٔ انقیاد زنان^۴، و در مطالباتی دیگر از سوی اشخاص وابسته یا متکی به غیر و ستم‌دیدگان، بر جای ماند.^۵ اما پیروزی ایدئولوژیک یا

1. Anglophone

2. neo-roman

۳. به‌ویژه به‌نظر می‌رسد که درخواست‌های پارلمان‌های سالانه و حوزه‌های انتخاباتی برابر، بازتاب اولویت‌های نئورومن است.

۴. دربارهٔ وضعیت وابستگی زنان و، در نتیجه، برده‌واربودن آنان رجوع کنید به: میل ۱۹۸۹، به‌ویژه صص. ۱۲۳، ۱۳۳-۱۳۱، ۱۴۹.

۵. واژگان فلسفه حقوقی و اخلاقی رومی بسیار مهم است: مثلاً در تحلیل مارکس از ت

مسئله‌ی لیبرالیسم، نظریه‌ی نئوروژمن را تا حد زیادی بی اعتبار کرد.^۱ در عین حال، دیدگاه رقیب درباره‌ی آزادی که ریشه در لیبرالیسم کلاسیک دارد، تا کسب برتری در فلسفه‌ی سیاسی در جهان انگلیسی زبان به راه خود ادامه داد که در نهایت نیز هرگز از آن دست برنداشت. جستاری که در ذیل می‌آید، خواهان چون و چرا درباره‌ی این برتری لیبرال از طریق تلاش برای ورود مجدد به آن جهان فکری است که آن را کم کرده‌ایم. می‌کوشم این نظریه‌ی نئوروژمن را در همان بسترهای فکری و سیاسی قرار دهم که در آغاز نیز در همان قالب‌ها صورت‌بندی شد؛ تا ساختار و پیش‌فرض‌های این نظریه را بررسی کنیم و، در نتیجه، برای خود وسیله‌ای فراهم آوریم که، اگر بخواهیم، در باب ادعاهای احتمالی آن درباره‌ی مفاداری‌های فکری‌مان بازاندیشی کنیم.

با وجود کوتاه بودن این جستار، در جریان نوشتن الزامات بسیاری را رعایت کرده‌ام. از گفت‌وگوهای خود با شماری از پژوهش‌گران که در زمینه‌های مشابه کار می‌کنند بهره‌مند شده‌ام. از دیوید آرمیتیج، جفری بالدوین^۲، آنابل برت^۳، آلن کرامرتی^۴، مارتین دزیزل‌زاینس^۵، مارکو پلتونین^۶، دیوید رانسیم^۷، جان‌اتان اسکات^۸، جین فابین اسپیتز^۹ و بلیر واردن^{۱۰} سپاس‌گزارم. همچنین از دیوید جانستون^{۱۱} به دلیل بحث‌های فراوانش درباره‌ی حقوق روم، و از جان پوکاک^{۱۲} و جیمز تالی^{۱۳} به‌خاطر

سرمایه‌داری، به‌ویژه در بحث او درباره‌ی بردگی دستمزدی، الیناسیون یا اخراج‌کنانگی و دیکتاتوری.

۱. درباره‌ی گذار از جنبش ویگ‌ها (یا حزب اصلاح‌طلب لیبرال بریتانیا در قرن نوزدهم) به لیبرالیسم رجوع کنید به: پوکاک ۱۹۸۵، به‌ویژه صص. ۳۱۰-۲۵۲ و بارو (Burrow) ۱۹۸۸.

2. Geoffrey Baldwin
4. Alan Cromartie
6. Markku Peltonen
8. Jonathan Scott
10. Blair Worden
12. John Pocock

3. Annabel Brett
5. Martin Dzelzainis
7. David Runciman
9. Jean-Fabien Spitz
11. David Johnston
13. James Tully

مکاتبات بسیار سودمندشان بسیار متشکرم. به فیلیپ پتیت^۱ و نوشته‌هایش درباره آزادی، که مرا عمیقاً تحت تأثیر قرار داد، بسیار وامدارم؛^۲ به‌ویژه به‌دلیل سمینار مشترکی که او و من در ۱۹۹۴ درباره آزادی و تاریخ آن، در دانشکده پژوهش علوم اجتماعی دانشگاه ملی استرالیا برگزار کردیم، به‌کار در این زمینه‌ها بازگشتم. مانند همیشه، بیش از همه خود را وامدار سوزان جیمز^۳ می‌دانم، که نه‌فقط همه پیش‌نویس‌های مکرر این جستار را خوانده است بلکه در بیش‌تر مواردی که نیازی به تذکر آن نمی‌بینم، با من بحث کرده است.

در طی دو سال گذشته که ریاست شبکه بنیاد علمی اروپا را با عنوان *جمهوری‌مداری، میراث مشترک اروپایی*^۴ برعهده داشته‌ام، از مقالات ارائه‌شده در جلسات مان چیزهای بسیاری آموختم و اطمینان دارم که بحث‌های ما، فاعداً باید در استدلال‌هایم اثر گذاشته باشد. سپاس ویژه دارم از مارتین وک جلدون^۵ به‌خاطر خدمات‌اش به‌عنوان دبیر گروه ما و، همچنین، به‌دلیل گفت‌وگوهای متعدد درباره موضوعاتی که مورد علاقه پژوهشی متقابل ما بوده است.

از این امتیاز برخوردار بوده‌ام که برخی از جنبه‌های استدلال خود را در دو مجمع بسیار برجسته مطرح کنم: از دعوت دانشگاه کنت^۶ برای ارائه سخنرانی‌های برنامه یادبود تی. اس. الیوت^۷ در دسامبر ۱۹۹۵ بسیار مفتخرم، و از سمینارهایی که به‌دنبال سخنرانی‌هایم برگزار شد بسیار محظوظ شدم. همچنین بسیار مفتخر شدم که برای سخنرانی در بهار ۱۹۹۷ به گولژ دو فرانس دعوت شدم، که در آن‌جا روایتی تجدیدنظرشده از سخنرانی‌های برنامه الیوت را ذیل عنوان *چهار سنت*

1. Philip Pettit

۲. رجوع کنید به: پتیت ۱۹۹۳a، ۱۹۹۳b و ۱۹۹۷.

3. Susan James

4. *Republicanism: A Shared European Heritage*

5. Martin van Gelderen

6. Kent

7. T. S. Eliot

آزادی^۱ ارائه کردم. باید با خوشوقتی از پی‌یر بوردیو^۲ به دلیل مهمان‌نوازی و التفات‌اش سپاس‌گزاری کنم.

پیشنهاد این‌که سخنرانی آغازینم به شکلی تفصیلی منتشر شود، از سوی انتشارات دانشگاه کمبریج بود. مانند همیشه از جرمی مایننت^۳ به دلیل توصیه و تشویق سخاوتمندانه‌اش متشکرم. ریچارد فیشر^۴ نقش ویراستار مرا داشت و با سرعت و شایستگی، دست‌نویس‌هایم را به چاپ رساند. فرانسیس نیوجنت^۵ با بصیرت کامل تصحیح نسخه‌های چاپی را انجام داد. برای نخستین‌بار نیست که خدمات برجسته همه آن‌هایی را که در انتشارات دانشگاه کمبریج هستند پاس‌می‌دارم. فیلیپ رایللی^۶ با وجود تذکر کوتاه‌مدت، نسخه‌های پیش از چاپ را با دقت فوق‌العاده تصحیح کرد.

در ذکر منابع کتاب‌شناسی، منابع درجه اول به عناوین آن‌ها ارجاع می‌شود. در جاهایی که اثری بدون مشخصات چاپ شده اما نام نویسنده آن مشخص باشد، آن نام در کروشه قرار گرفته است. همه نویسندگان قدیم با نام مفردی که بیش از همه به آن شهره هستند معرفی شده‌اند. در نقل قول از متون اولیه عصر جدید، قاعده کلی این است که هجا و نقطه‌گذاری اصلی را حفظ کنم. هرچند، هرگاه نقل قول با نشر خودم منطبق شده، بسته به مورد، گاهی حروف کوچک را به حروف بزرگ یا حروف بزرگ را به حروف کوچک تبدیل کرده‌ام. در همه موارد ترجیح داده‌ام ترجمه‌های خودم را بیاورم، حتی در استفاده از نسخه‌هایی که در صفحات مقابل ترجمه‌های متون آمده است.

کوشیده‌ام برخی جنبه‌های غیررسمی حال و هوای سخنرانی را حفظ کنم، اما البته همه گریزها و ارجاعات صرفاً محلی را حذف کرده‌ام. در میان این تغییرات، تنها موردی که از آن افسوس می‌خورم

1. *Quatre traditions de la liberté*

3. Jeremy Mynott

5. Frances Nugent

2. Pierre Bourdieu

4. Richard Fisher

6. Philip Riley

غفلت از ادای احترام به دو ستلف خودم در مقام استادی ممتاز یعنی جفری التون^۱ و پاتریک کالینسون^۲ بود. بنابراین مایل‌م سخنم را با کلامی دربارهٔ این دو شخصیت بزرگ کیمبرج به پایان برم.

گرد آکون در ابتدای این مراسم، دربارهٔ مطلبی سخن گفت که از آن به‌عنوان گردش کلی اندیشه‌ها^۳ نام برد.^۴ در نزد هرکسی که علایق تاریخی‌اش بر چنان گردش‌هایی تمرکز داشته باشد، بعید است احساس نکند که این گردش بحرانی در تاریخ بریتانیا، با انقلاب‌های قانون‌مدارانه بریتانیا در میانهٔ قرن هفدهم همراه بود. اما این قضاوت را به‌هیچ‌وجه نباید امری بدیهی انگاشت. جفری التون چهرهٔ تاریخ‌شناسی بریتانیا را تغییر داد. برای این کار همت خود را معطوف به این نکته کرد که نشان دهد دورهٔ قرن شانزدهم واجد اهمیت بیش‌تری در شکل دادن بود. سهم گفته‌ها و ابتکارات پاتریک کالینسون نیز به‌هیچ‌وجه کم‌تر از آن نبوده است. پاتریک با آمیزه‌ای رشک‌آور از دانش و ظرافت ادبی، نشان می‌دهد که در قلمرو اندیشه‌ها و به همان اندازه در قلمرو سیاست، این عصر دربرگیرندهٔ سختی‌های پدیدداری انگلستان پروتستان و جنبش اصول‌گرایی الیزابتی را نمی‌توان به‌عنوان نقطهٔ عطف مهمی شناخت.^۵

کاملاً آگاه‌م که در بازگشت به آنچه به‌دنبال قرن هفدهم می‌آید، من نیز به صحنه‌ای باز می‌گردم که از شناخت کار التون و کالینسون دربارهٔ دورهٔ پیشین، حاصل می‌شود.

1. Geoffrey Elton

2. Patrick Collinson

3. general movement of ideas

۴. آکون ۱۹۰۶a، ص. ۳.

۵. رجوع کنید به: کالینسون ۱۹۶۷ و ۱۹۸۸. همچنین رجوع کنید به: پانوشت ۱، ص. ۳۰.